

POSTANOWIENIE

Dnia 4 lipca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania J. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

o rekompensatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 4 lipca 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 27 marca 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. nie obciąża J. W. kosztami pełnomocnika organu rentowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 27 marca 2018 r., sygn. akt III AUa (...), Sąd Apelacyjny w (...) – w sprawie z odwołania J. W. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L. – oddalił apelację odwołującego się od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w L. z dnia 24 października 2017 r., sygn. akt V U (...), oddalającego odwołanie J. W. od decyzji organu rentowego z dnia 22 czerwca 2017 r., w której Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. przyznał J. W. emeryturę od dnia 1 maja 2017 r. oraz od decyzji z dnia 2 sierpnia 2017 r., w której organ rentowy odmówił przyznania J. W. rekompensaty wskazując, że świadczenie to nie przysługuje z uwagi na to, że od 1 kwietnia 2014 r.

wnioskodawca jest uprawniony do emerytury wcześniejszej z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego J.W. zaskarżył skargą kasacyjną. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał, że w sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości – „art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych - w zakresie ustalenia, czy prawo do rekompensaty, określonej w tymże przepisie - wyłączone jest w sytuacji, gdy ubezpieczonemu - przed przyznaniem prawa emerytury z tytułu powszechnego wieku emerytalnego - przyznano prawo do emerytury w niższym wieku emerytalnym (np. w trybie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) jednakże ubezpieczony nie pobierał (nie realizował) tej emerytury (do czasu przejścia na emeryturę z tytułu powszechnego wieku emerytalnego ubezpieczony/wnioskodawca nie pobrał świadczenia emerytalnego z tytułu obniżonego wieku emerytalnego nawet za jeden miesiąc).”

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o: 1) wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania; 2) oddalenie skargi kasacyjnej – w przypadku przyjęcia jej do rozpoznania; 3) zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna J. W. nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego skarżący – opierając wniosek o przyjęcie jego skargi do rozpoznania na przyczynie przyjęcia skargi określonej w przepisie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. – powinien nie tylko określić, które przepisy wymagają wykładni, ale także wskazać, na czym polegają poważne wątpliwości związane ze stosowaniem tych przepisów wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Konieczne jest opisanie tych wątpliwości, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03; z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04; czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Jeżeli zaś skarżący powołuje się na rozbieżności w orzecznictwie sądowym, to zobowiązany jest przytoczyć te rozbieżne orzeczenia Sądów, przy czym musi wykazać, że występująca w nich rozbieżność ma swoje źródło w różnej wykładni przepisu albo wykazać, że wykładnia dokonana przez Sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2008 r., II CSK 21/08, LEX nr 794605). Chodzi przy tym o rozbieżności w wykładni przepisu prawa, a nie o rozbieżności w jego zastosowaniu. Ponadto, ze względu na publiczne cele, jakie ma do spełnienia rozpoznanie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej, skarżący powinien także wykazać celowość dokonania wykładni przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2012 r., III SK 15/12, LEX nr 1228636 oraz z dnia 19 października 2012 r., III SK 13/12, LEX nr 1228618).

Autor skargi nie przedstawia – w uzasadnieniu wniosku - odpowiedniej juredycznej argumentacji, którą wykazałby, że istnieje przyczyna przyjęcia skargi do

rozpoznania określona w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. z uwagi na poważne wątpliwości w wykładni wskazanego przepisu prawa. Swoją wywód ogranicza do kwestii, która w istocie sprowadza się do pytania o prawidłowość stanowiska zaskarżonego wyroku w zakresie oceny zasadności roszczenia skarżącego o rekompensatę określoną w art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. z 2018 r., poz. 1924).

Sąd drugiej instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku ustalił, że decyzją organu rentowego z dnia 23 maja 2014 r. przyznano wnioskodawcy prawo do wcześniejszej emerytury na zasadzie art. 184 ustawy emerytalnej. Wypłata powyższej emerytury została zawieszona z uwagi na kontynuowanie przez wnioskodawcę zatrudnienia do dnia 26 maja 2017 r.

Przepis art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych stanowi wyraźnie, że rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy emerytalnej (tj. emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, uzależnionej od szczególnych warunków pracy). Przez nabycie prawa do emerytury rozumie się spełnienie wszystkich warunków przysługiwania prawa do świadczenia. Prawo do świadczeń z ubezpieczenia społecznego nabywa się bowiem z mocy prawa (*ex lege*) w razie zajścia sytuacji objętej ochroną (zdarzenie ubezpieczeniowe) po spełnieniu wymaganych przez ustawę warunków. Prawem nabywanym *ex lege*, wraz ze spełnieniem wymaganych przez ustawę warunków, jest w szczególności, prawo do emerytury w niższym wieku emerytalnym, uzależnione od szczególnych warunków pracy.

Warunki nabycia tego prawa zostały spełnione przez wnioskodawcę, który osiągnął wiek 60 lat w dniu 8 września 2010 r., a do dnia 31 grudnia 1998 r. zgromadził wymagany, co najmniej 15-letni okres zatrudnienia w szczególnych warunkach. W rezultacie spełnienia warunków ustawowych dotyczących prawa do emerytury, organ rentowy przyznał wnioskodawcy decyzją z dnia 23 maja 2014 r. prawo do emerytury na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej, w uwzględnieniu wniosku złożonego przez wnioskodawcę w 2014 r. Decyzja ta miała charakter deklaratoryjny w tym zakresie, że potwierdziła ona nabycie przez wnioskodawcę prawa do emerytury, rozumianego jako spełnienie wymaganych ustawowo warunków. Wnioskodawca nabył zatem prawo do emerytury w obniżonym wieku

emerytalnym, które zostało ustalone decyzją organu rentowego, w związku z czym spełniona została przesłanka negatywna prawa do rekompensaty, wyrażona w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych. Bez znaczenia jest natomiast to, że wnioskodawca nie pobierał przyznanej mu wcześniejszej emerytury, z uwagi na kontynuowanie przez niego zatrudnienia. Takiej przesłanki (tj. pobierania lub wypłacania świadczenia) nie przewidziano bowiem w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych, który odwołuje się jednoznacznie do nabycia prawa do emerytury, a nie do wypłacania emerytury.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 maja 2018 r., III UK 88/17 – OSNP 2019 nr 2, poz. 23; stwierdził, że rekompensata, o której mowa w art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1924), nie przysługuje osobie, która nabyła *ex lege* prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.), ale nie zrealizowała tego prawa wskutek niezłożenia wniosku o świadczenie. W uzasadnieniu powyższego wyroku Sądu Najwyższego wskazał między innymi, że zgodnie z jej ustawową definicją zawartą w art. 2 pkt 5 ustawy, rekompensata to odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze dla osób, które nie nabędą prawa do emerytury pomostowej. Gramatyczna wykładnia ustawowej definicji rekompensaty jednoznacznie wskazuje, że świadczenie to dotyczy takich ubezpieczonych, którzy nie mogą nabyć prawa do emerytury pomostowej i którzy równocześnie utracili możliwość nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, to znaczy takich ubezpieczonych, którzy nie spełnili łącznie wyżej określonych warunków przewidzianych w art. 32, art. 46 lub art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Potwierdzeniem tej tezy jest wykładnia art. 2 pkt 5 dokonywana z uwzględnieniem reguł funkcjonalnych (celowościowych). Celem tego przepisu jest bowiem przyznanie odszkodowania za rzeczywistą utratę określonych uprawnień, co oznacza, że musi dotyczyć tylko tych ubezpieczonych, którzy ze względu na niespełnienie choćby jednego ustawowego warunku (wieku, ogólnego stażu

emerytalnego) nie mogli skorzystać z dotychczasowych regulacji i nabyć prawa do emerytury w wieku niższym niż powszechny wiek emerytalny, a także nie mogą skorzystać z regulacji nowych, przewidzianych ustawą o emeryturach pomostowych. Nie dotyczy to natomiast ubezpieczonych, którzy po spełnieniu wszystkich ustawowych warunków wcześniejszego przejścia na emeryturę nie zrealizowali tego uprawnienia. Również regulacja art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych potwierdza taki sposób rozumienia omawianej rekompensaty. O ile bowiem w ust. 1 przewiduje on pozytywną przesłankę nabycia prawa do rekompensaty, którą stanowi legitymowanie się co najmniej 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, które przy spełnieniu pozostałych warunków dawałoby przecież podstawę do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym według dotychczas obowiązujących przepisów, o tyle w ust. 2 wymienia także przesłankę negatywną, stanowiąc, że rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Łączne odczytanie art. 2 pkt 5 oraz art. 21 ust. 2 ustawy jednoznacznie wskazuje więc, że w drugim z wymienionych przepisów nie chodzi o nabycie prawa do jakiegokolwiek emerytury, ale do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na jednej z podstaw przewidzianych w ustawie emerytalno-rentowej. Niemożność wcześniejszego skorzystania z uprawnień emerytalnych na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów stanowi bowiem ową szkodę, którą rekompensata ma naprawić przez przyznanie odpowiedniego dodatku do kapitału początkowego (art. 23 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych).

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. (pkt 1).

Rozstrzygnięcie zawarte w pkt 2 ma podstawę w art. 102 k.p.c.